



Saksbehandler  
Inger Helene Iversen

Deres dato  
1. februar 2006

Vår dato  
2. februar 2006

Telefon  
22077337

Deres referanse  
06/666 FM PCB

Vår referanse  
IHI/812.1

Finansdepartementet  
postboks 8008 Dep  
0030 OSLO

## Spørsmål til finansministeren om plikt til å benytte kasseapparat

Det vises til brev av 1. februar 2006, og til telefonsamtale i den forbindelse.  
Jørund Rytman stiller finansministeren bl.a. følgende spørsmål:

*"Ifølge den nye bokføringsloven har man plikt til å benytte kassaapparat. Hva råder Finansministeren selger til å gjøre i tilfeller der selger står ute i sterk kulde og kasseapparat ikke virker eller befinner seg på steder med ujevn strømtilgang, og vil Finansministeren eventuelt rette opp denne urimeligheten i lovverket?"*

Spørsmålet synes foranlediget av en forutsetning om at det i en del tilfeller ikke er praktisk mulig å benytte kassaapparat. Det er vist til tilfeller som "Rørosmartn" og "Elverumsmartn" om vinteren (kuldeproblematikk), eller andre markeder ellers i året hvor strømtilgangen er ustabil. Rytman ønsker besvart om finansministeren vil sørge for tilstrekkelige unntak i slike tilfeller. Eventuelt om finansministeren vil godta at kjøpmannen slår inn salgssummen samme kveld dersom hun har en omsetning over 3 G på årsbasis.

Skattedirektoratet vil nedenfor redegjøre for bakgrunnen for kravet til kassaapparat, og om hvilke regler som gjelder for de som driver ambulerende salgsvirksomhet, herunder bl.a. en kort omtale av hvilke "kassaløsninger" som finnes på markedet. Under overskriften "situasjoner hvor kassaapparatet ikke kan benyttes", besvares konkret hvordan den bokføringspliktige kan innrette seg i tilfeller hvor kassaapparat ikke kan benyttes. I siste del av brevet omtales reglene i Sverige og Danmark, herunder et forslag til lov om kassaapparat i Sverige.

## Nærmere om kravet til kassaapparat

I regnskapsloven 1998 § 2-3 ble det innført krav til kassaapparat for merverdiavgiftspliktige virksomheter. På grunn av overgangsregler har den regnskapspliktige kunnet velge å benytte tidligere lovgivning. Kravet til kassaapparat ble videreført i bokføringsloven, likevel slik at kravet ikke ble begrenset til merverdiavgiftspliktige virksomheter. Begge regelsettene har

Postadresse  
Postboks 6300 Etterstad  
0603 Oslo

Kontoradresse  
Fredrik Selmers vei 4  
Org.nr: 974761076

Sentralbord  
22077000  
  
Telefaks  
22077108



unntak fra kravet til kassaapparat knyttet til sporadisk eller ambulerende virksomhet, hvor kontantsalget ikke overstiger 3 ganger folketrygdens grunnbeløp (3G).

Det fremgår av NOU 2002:20 Ny bokføringslov pkt. 9.6.2 at det er hensynet til en effektiv kontroll som ligger bak kravet til kassaapparat:

”(...)Ved kontantsalg mottas oppgjøret uavhengig av om salgsdokumentasjonen er utstedt og bokført. Risikoen er således større enn ved kredittsalg for at salget ikke blir bokført eller tilstrekkelig dokumentert. Det kan derfor være grunn til å stille strengere krav til hvordan salgsdokumentasjonen utarbeides i forbindelse med kontantsalg enn hva tilfellet er med kredittsalg. Hensikten med slike krav er altså ikke å forhindre utstedelse av kontantfakturaer fra velfungerende automatiserte ordre-/faktureringsystemer, men å forhindre bruk av tilfeldige, vanskelig kontrollerbare manuelle systemer.”

Skattedirektoratet legger til grunn at kontrollbehovet er like stort ved ambulerende salgsvirksomhet som ved salg fra fast utsalgssted.

## **Ambulerende virksomhet og kassaapparat**

### Bokføringsforskriftens unntak

Rytman peker på problemstillinger i forhold til de som driver ambulerende kontantsalg. Forskrift om bokføring § 5-4 første ledd har ett unntak for slik virksomhet, når det ambulerende salget ikke overstiger 3 G (p.t. kr 182 097 eksklusive merverdiavgift). I slike tilfeller kan den bokføringspliktige velge å benytte en av følgende løsninger:

- Føre kontantsalget fortløpende inn i en innbundet bok, der sidene er forhåndsnummerert, eller
- Dokumentere kontantsalget ved gjenpart av daterte forhåndsnummererte salgsbilag

Iht. bokføringsforskriften § 5-4 siste ledd kan dessuten departementet (delegert Skattedirektoratet) gjøre unntak fra kravet til kassaapparat i *særlige* tilfeller.

### Kassaløsninger tilpasset ambulerende salgsvirksomhet

Dersom unntaket i § 5-4 første ledd ikke kommer til anvendelse, er det forutsatt at det skal benyttes kassaapparat, terminal eller annet likeverdig system. Skattedirektoratet har den senere tiden hatt kontakt med flere systemleverandører, og er kjent med at det både finnes, og er under utvikling, systemer som kan benyttes av ambulerende virksomheter. Dette kan både være små strømdrevne og/eller batteridrevne kassaapparat, eller små bankterminaler med ”kassafunksjon”. Når det gjelder batteridrevne kassaapparat er det opplyst at disse, selv under de fleste temperaturforhold, fungerer i 1-2 dager før batteriet må lades.

Kassaapparatene kan ev. også knyttes til en bils strømuttak.



Skattedirektoratet har ikke vurdert disse løsningene i detalj opp mot lovgivningens krav, men er kjent med at det for enkelte av disse løsningene reklameres med et bruksområde ned mot minus 20 grader, og at det også fremheves at apparatene tåler fukt eller at de leveres med beskyttelse mot nedbør.

#### Henvendelser fra bokføringspliktige i berørte bransjer

Bokføringsloven trådte i kraft den 1. januar 2005, likevel slik at den bokføringspliktige dette året kunne velge å benytte tidligere regler. I løpet av overgangsåret har Skattedirektoratet mottatt svært få henvendelser om denne delen av regelverket. I 2006 har det imidlertid vært henvendelser på dette området, både fra bokføringspliktige og deres representanter, og fra systemleverandører. Det synes derfor som om en del bokføringspliktige har ventet med å tilpasse seg regelverket, og at de ikke er godt nok orientert om hvilke løsninger som finnes. Det synes også som om flere utsalgssteder av kassaapparat er dårlig informert om hvilke løsninger som finnes. Enkelte løsninger er heller ikke helt ferdig fra systemleverandørenes side. Skattedirektoratet er derfor kjent med at enkelte bokføringspliktige ikke har tatt i bruk kassaapparat eller lignende pr. dato.

Skattedirektoratet har også til behandling enkelte søknader om fritak fra kassaapparat fra bokføringspliktige som driver salgsvirksomhet fra "martnader" eller lignende. I søknadene forutsettes det at det ikke er mulig å få tak i funksjonelle, batteridrevne, kassaapparat. Som nevnt ovenfor er vår erfaring at slike foreligger, om enn i et noe begrenset omfang. Enn videre antas det generelt at bokføringspliktige som har et kontantsalg over 3 G, overveiende driver salg på mange forskjellige markedsplasser, og at det eventuelt kun er i enkelte spesielle tilfeller at kassaapparatet ikke kan benyttes. Skattedirektoratet mener derfor at det på nåværende tidspunkt ikke er fremkommet opplysninger, som tilsier at de som driver salg på "martnader" og lignende, generelt bør unntas fra kravet til kassaapparat.

#### Situasjoner hvor kassaapparatet ikke kan benyttes

Rytman ønsker også klarlagt hva slags straffereaksjon selger eventuelt kan forvente seg dersom hun står ute i værforhold hvor kassaapparatet ikke fungerer, og det skulle bli kontroll og hun kun har daterte forhåndsnummererte salgsbilag å vise til.

Skattedirektoratet kan se at det kan oppstå situasjoner hvor det vil være vanskelig eller umulig å benytte kassaapparat eller annet likeverdig system. Dette kan for eksempel være ekstreme værforhold som sterk kulde, eller et strømavbrudd. Dette er situasjoner den bokføringspliktige ikke kan lastes for, og som dels også kan oppstå for den som driver tradisjonell salgsvirksomhet fra fast utsalgssted. Den bokføringspliktige kan i slike tilfeller redegjøre for årsaken til at kassaapparatet ikke er benyttet, og dokumentere sin kontantomsetning på alternative måter. Daterte forhåndsnummererte salgsbilag vil da være en slik alternativ måte. I slike tilfeller er det åpenbart at det er uaktuelt med straffereaksjoner.

Skattedirektoratet kan ikke se at det er behov for å forskriftsregulere et slikt "unntak".



## Reglene i Sverige og Danmark

I NOU 2002:20 Ny bokføringslov er det redegjort for reglene i Sverige og Danmark. Når det gjelder Sverige var det på dette tidspunktet ikke stilt konkrete krav om bruk av kassaapparat. I Danmark inneholdt skattelovgivningen enkelte krav om dokumentasjon av kontantsalg for visse næringer. I Sverige er det nå krav om kassaapparat for restaurantvirksomhet, og taksameter for taxinæringen.

I den svenske utredningen SOU 2005:35 "Krav på kassaregister – Effektivare utredning av ekobrott - foreslås det svært strenge krav til kassaapparat, herunder en sertifiseringsordning, og en etterfølgende årlig kontroll av kassaapparatet. Kravet gjelder den som selger varer eller tjenester mot kontant betaling. Det er foreslått et unntak for den som i et ubetydelig omfang selger varer og tjenester mot kontant betaling. Dette unntaket vil gjelde virksomheter som bare har noen prosent kontantomsetning i forhold til virksomhetens totalomsetning, og virksomheter som har svært liten omsetning, "ett prisbasbelopp" (kr 39 400 for 2005).

Det er ikke foreslått særskilte unntak for den som driver ambulerende virksomhet, men dette er drøftet i utredningen (pkt. 9.2.6 Skall viss kontanthandel uteslutas av tekniska skäl?). Her drøftes torg- og marknadshandel. Utredningens vurdering er at det ikke finnes noen teknisk eller annet årsak som innebærer at det generelt er umulig å anvende kassaapparat ved torg- og marknadshandel. Det anføres imidlertid at det kan tenkes å oppstå problem, for eksempel når handel foregår utendørs i svært kalde temperaturer, uten tilgang til elektrisitet, eller ved andre ekstreme værforhold. Utvalget konkluderer med at torg- og markedshandlere omfattes av kravet til kassaapparat, og at slike virksomheter bare i unntakstilfeller kan unnlate å registrere omsetningen på kassaapparatet. Så langt vi kan se er dette ikke kommet eksplisitt til uttrykk i lovforslaget. Det forventes lagt frem en proposisjon som bygger på SOU 2005:35 om kort tid.

I den svenske utredningen beskrives for øvrig også bl.a. danske regler. Det vises til at næringsdrivende som er registrert for merverdiavgift, og som i hovedsak selger til privatpersoner, er fritatt frå å utstede faktura dersom kjøperen ikke ønsker en faktura. Slike næringsdrivende kan i stedet anvende et kassaapparat og gi en kassakvittering med visse spesifikasjoner til kunden. Selgeren kan unnlate å anvende kassaapparat dersom dette ikke er teknisk mulig. I så fall skal selgeren utstede en forenklet faktura når vederlaget overstiger 1 000 danske kroner inklusive merverdiavgift. Det er også anført at det i alminnelighet legges til grunn at det ikke er teknisk mulig for en torghandler å anvende kassaapparat.

Med hilsen

Jan Hoelstad  
*seniorrådgiver*  
*Retts- og revisjonsavdelingen*

Inger Helene Iversen